
THE ROLE OF BUSINESS HUB IN THE ENTREPRENEURIAL INTENT OF TOURISM AND HOSPITALITY STUDENTS OF THE DEPARTMENT OF ECONOMICS AND BUSINESS ECONOMICS OF THE UNIVERSITY OF DUBROVNIK

Zorica Krželj-Čolović

University of Dubrovnik, Croatia, zkrzelj@unidu.hr

Abstract: Entrepreneurship HUB is a physical space that combines all the activities necessary for the development of entrepreneurship and encourages entrepreneurs to develop their own ideas and create innovations. Collaboration, networking, co-creation of knowledge and innovation are important elements of an entrepreneurial HUB. They are just the right tool to develop ideas for budding entrepreneurs. Through entrepreneurial HUBs, students are empowered for the process of entrepreneurship. This paper analyses the entrepreneurial intentions of tourism and hotel management students at the Department of Economics and Business Economics, University of Dubrovnik. The purpose of this research for the purposes of the paper is to find out how interested the students are in entering the entrepreneurial world and what role entrepreneurial HUBs play in generating their ideas, which are primarily due to a lack of finances and ultimately general knowledge about how to start an entrepreneurial business. Entrepreneurial HUBs play an important role, especially for aspiring entrepreneurs, as they provide various types of mentoring in the form of workshops, seminars, coworking spaces, etc. The research was conducted on a sample of 51 students of Tourism and Hospitality Management in November 2022 before the lectures, so the response rate was 100%. For the research, the survey method was used by means of a questionnaire and secondary source analysis, while descriptive statistics were used for data analysis. The aim of this paper is to investigate the role of entrepreneurial HUB in students' intentions to start an entrepreneurial business. The results show that there are some changes in risk taking among females, as 77% of them between the ages of 21 and 23 are thinking about starting their own business. Of the 38 students who were thinking about starting their own business, 32 stated that they would use the services of entrepreneur HUB. The majority of female students stated that they would use the services of entrepreneurship HUB, 65.62%. For both genders, risk is still the biggest obstacle in starting a business, as uncertainty of income and loss of invested capital are the most frequently mentioned obstacles. The services offered by HUB are very important, especially for young entrepreneurs, because according to the results for both genders, all the services listed are considered necessary or extremely necessary. The analysis of the data obtained in the research of students of tourism and hotel management shows the importance of setting up an entrepreneurial HUB, as it would help their ideas to find their way to the final consumer. It is also helpful for them given the lack of financial and technological resources to facilitate the entrepreneurial process. The results obtained show the importance and role of entrepreneurial HUB in the development of future employees and as a tool for the development of entrepreneurship in the local community.

Keywords: entrepreneurial HUB, entrepreneurial intention, entrepreneurial HUB services, Department of Economics and Business Economics, University of Dubrovnik

ULOGA PODUZETNIČKOG HUB-a U PODUZETNIČKOJ NAMJERI STUDENATA TURIZMA I HOTELIJERSTVA ODJELA ZA EKONOMIJU I POSLOVNU EKONOMIJU SVEUČILIŠTA U DUBROVNIKU

Zorica Krželj-Čolović

Sveučilište u Dubrovniku, Republika Hrvatska, zkrzelj@unidu.hr

Sažetak: Poduzetnički HUB predstavlja fizički prostor u kojem se objedinjuju sve aktivnosti potrebne za razvoj poduzetništva i poticanje poduzetnika na razvoj vlastitih ideja i kreiranje inovacija. Suradnja, umrežavanje, zajedničko stvaranje znanja i inovacija važni su elementi poduzetničkog HUB-a. Upravo su oni alat u generiranju ideja poduzetnika početnika. Kroz poduzetničke HUB-ove se studenti osnažuju za proces poduzetništva. U radu se analiziraju poduzetničke namjere studenata turizma i hotelijerstva Odjela za ekonomiju i poslovnu ekonomiju, Sveučilišta u Dubrovniku. Svrha ovog istraživanja za potrebe rada je uvidjeti koliko su studenti diplomskog studija zainteresirani za ulazak u poduzetničke vode i ulogu poduzetničkih HUB-ova za generiranje njihovih ideja, prvenstveno zbog nedostatka financija, pa na kraju i općenito znanja na koji način pokrenuti poduzetničko poslovanje. Poduzetnički HUB-ovi imaju važnu ulogu pogotovo za poduzetnike početnike iz razloga što nude različite vrste mentoriranja od radionica, seminara, prostora za coworking i sl. Istraživanje je provedeno na uzorku

od 51 studenta diplomskih studija turizma i hotelijerstva u studenom 2022. godine prije predavanja, tako da je odaziv bio 100%. Za istraživanje je korištena metoda anketiranja kroz anketni upitnik i analiza sekundarnih izvora, dok je za analizu podataka korištena deskriptivna statistika. Cilj ovoga rada je ispitati ulogu poduzetničkog HUB-a u namjerama studenata za pokretanje poduzetničkog poduhvata. Rezultati su pokazali da je došlo do određenih promjena kada su žene u pitanju što se tiče izlaganja prema riziku, jer je 77% njih razmišljalo o pokretanju vlastitog poslovanja i to u dobi od 21 do 23 godine. Od 38 studenata koji su razmišljali o pokretanju vlastitog poslovanja njih 32 se izjasnilo da bi koristili usluge poduzetničkog HUB-a. Većina studentica se izjasnila da bi koristile usluge koje poduzetnički HUB nudi, 65,62%. Rizik i dalje čini najveću prepreku pri pokretanju poslovanja kod oba spola iz razloga što su nesigurnost dohotka i gubitak uloženog kapitala najviše navođeni kao barijera. Usluge koje nudi poduzetnički HUB su vrlo važne naročito za mlade poduzetnike, jer su sve navedene usluge prema rezultatima kod oba spola navedene da bi bile potrebne ili izrazito potrebne. Analizom podataka dobivenih istraživanjem među studentima turizma i hotelijerstva se ukazuje na važnost osnivanja poduzetničkog HUB-a jer bi pomoglo njihovim idejama da nađu put do krajnjeg potrošača. Također im je od pomoći obzirom na nedostatak financijskih i tehnoloških resursa za olakšavanje poduzetničkog procesa. Dobiveni rezultati ukazuju na važnost i ulogu poduzetničkog HUB-a za razvoj budućih kadrova i kao alat za razvoj poduzetništva u lokalnoj zajednici.

Ključne riječi: poduzetnički HUB, poduzetnička namjera, usluge poduzetničkog HUB-a, Odjel za ekonomiju i poslovnu ekonomiju Sveučilišta u Dubrovniku

1. UVOD

Poduzetnicima početnicima u generiranju svojih ideja pomoć je najpotrebnija zbog manjka iskustva, financijskih sredstava te mentoriranja, a poduzetnički HUB-ovi su neophodni u poticanju poduzetnika i općenito poduzetništva (Lee Tupek i Ćorić, 2018.). Sveučilišta su izvor znanja, istraživanja, resursa i kao takva tijekom posljednjih godina su pozvana da postanu odgovornija prema široj javnosti i da izravno pridonose lokalnom, regionalnom i nacionalnom gospodarskom razvoju, dok poduzetnički HUB-ovi pomažu mladim poduzetnicima u plasiranju inovativnih ideja (Ahmed i sur., 2020.). Poduzetnički HUB-ovi ubrzavaju proces od ideje do plasmana proizvoda ili usluge na tržište nudeći dobro uspostavljenu infrastrukturu, mrežne usluge, promocije i pomoćne sadržaje poduzetničkim poduhvatima u najranijoj fazi (Mcadam i sur., 2006; Mian i sur., 2012. i Lukes i sur., 2019.). Rast i osnaživanje studenata ka procesu poduzetništva od vitalne su važnosti za razvoj ljudskog kapitala koji im omogućuje da izbjegnu siromaštvo i vode bolji i zadovoljniji život (Amin, 2022.). Upravo iz tog razloga ovaj rad analizira namjere studenata turizma i hotelijerstva Odjela za ekonomiju i poslovnu ekonomiju, Sveučilišta u Dubrovniku, te ulogu poduzetničkih HUB-ova u pokretanju vlastitih poduzetničkih poduhvata.

2. METODE

Istraživanje je provedeno na Odjelu za ekonomiju i poslovnu ekonomiju, Sveučilišta u Dubrovniku, na uzorku od 51 studenta diplomskog studija turizma i hotelijerstva u studenom 2022. godine., pomoću ankete temeljene na upitniku. Upitnici su popunjeni dobrovoljno, prije nastave s odazivom od 100%. U radu se rabe metode anketiranja na temelju upitnika i analiza sekundarnih izvora. U analizi podataka primjenjena je metoda deskriptivne statistike. U statističkoj analizi ispitane su namjere studenata za pokretanje poduzetničkog poduhvata korištenjem usluga poduzetničkog HUB-a.

3. REZULTATI

Ispitanici su u dobi od 21 do 32 godine, 60,78% su žene, a 39,22% su muškarci. Većina ispitanika razmišlja o pokretanju vlastitog poslovanja, dok više od 50% ispitanika nema u bližjoj obitelji poduzetnike. U Tablici 1 prikazan je udio studenata prema demografskim karakteristikama.

Tablica 1. Deskriptivna statistika

Varijabla	Broj	Postotak
Spol		
Muški	20	39,22%
Ženski	31	60,78%
Dob		
21-23	22	43,14%
24-26	23	45,1%
27 i više	6	11,76%

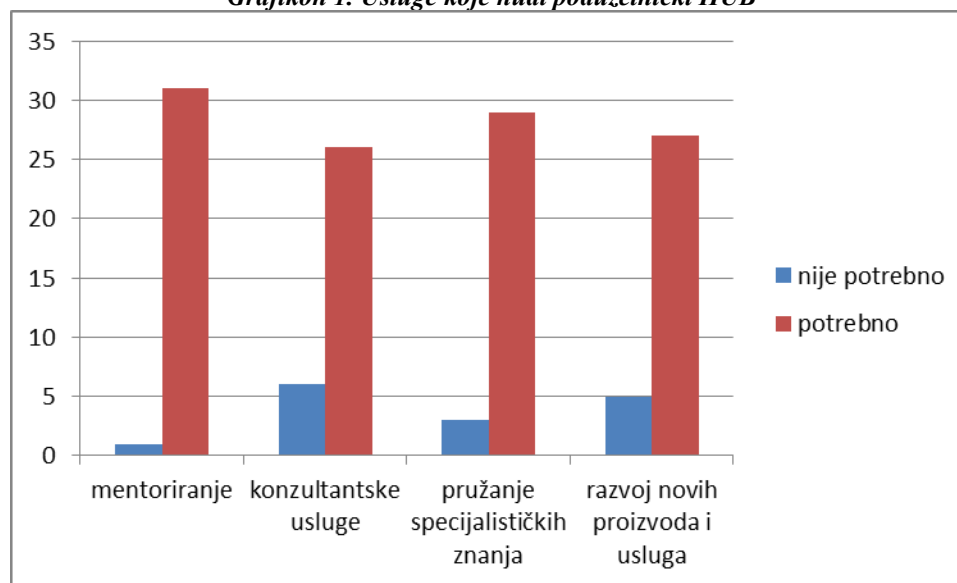
Izvor: Autorova obrada

Teže izlaganje prema riziku žena u odnosu na muškarce dovodi do manje stope njihove samozapošljivosti (Díaz-García i Jiménez-Moreno, 2010; Verheul i sur., 2012.). Međutim, ovo istraživanje je pokazalo da je došlo do određenih promjena među ženama iz razloga što je 77% žena razmišljalo o pokretanju vlastitog poslovanja i to najvećim dijelom u djelatnosti gastronomije, dok je 70% muškaraca, od anketiranih ukupno 20, razmišljalo o pokretanju vlastitog poslovanja. Među najmlađom populacijom od 21 do 23 godine 50% žena je razmišljalo o pokretanju vlastitog poslovanja dok je udio onih od 27 godina na više tek 4,17%. Kod muškaraca je nešto drugačija situacija njih 50% je razmišljalo o pokretanju vlastitog poslovanja u studentskoj populaciji od 24 do 26 godina, dok 14,29% imaju više od 27 godina.

Poduzetnički HUB-ovi su se postupno razvijali iz gospodarskih komora u zajednice poduzetnika (Talmage i sur., 2019) čija je jedna od važnijih usluga mentoriranje, edukacije te nudi prostor za coworking i za održavanje različitih događaja. Od 38 studenata diplomskog studija turizma i hotelijerstva koji su razmišljali o pokretanju vlastitog poslovanja nakon završenog studija, njih 32 se izjasnilo da bi koristili usluge poduzetničkog HUB-a. S obzirom na manji broj muškaraca bilo je i za očekivati da je 21 žena odnosno 65,62% se izjasnilo da bi koristile usluge poduzetničkog HUB-a. Prema Krželj-Čolović i Milić Beran (2022.) 35% studenata Sveučilišta u Dubrovniku se izjasnilo da žele postati poduzetnici te je prosječna ocjena poduzetničke namjere iznosila 3,8 što ukazuje na njihovu visoku namjeru.

Prema rezultatima i dalje je razvidno da rizik, kao prepreka sprječavanju pokretanja poduzetničkog poduhvata, čini najveću barijeru jer je najviše onih koji su nesigurnost dohotka (62,5%) i gubitak uloženog kapitala (71,88%) ocijenili kao najvažnije prepreke za pokretanje poduzetničkog poduhvata. U Grafikonu 1 prikazane su usluge koje poduzetnički HUB nudi svojim stanarima, pa su iste ponuđene i studentima da odgovore koje usluge bi im najviše bile potrebne kod pokretanja poslovanja.

Grafikon 1. Usluge koje nudi poduzetnički HUB

Izvor: Autorova obrada

Iz Grafikona 1 vidljivo je koliko je postojanje HUB-a posebno za mlade poduzetnike vrlo važno jer gotovo sve usluge koje nudi studentima su potrebne ili izuzetno potrebne. Ovo se može povezati i s činjenicom koliko je važno i obrazovanje za poduzetništvo na fakultetima. Općenito samo je po jedan kolegij na Odjelu za ekonomiju i poslovnu ekonomiju na smjeru turizam i hotelijerstvo koji je vezan za proces poduzetništva, a to je Ekonomika poduzetništva i Poduzetništvo u hotelijerstvu.

4. DISKUSIJA

Iz istraživanja provedenog među studentima diplomskog studija turizma i hotelijerstva, Sveučilišta u Dubrovniku, vidljiva je važnost uloge poduzetničkog HUB-a za razvoj novih ideja. S obzirom da Dubrovnik ima samo poduzetnički inkubator, a studenti turizma i hotelijerstva su budući ugostiteljski kadrovi koji mogu unaprijediti postojeće proizvodne procese i uvesti inovativne ideje ono što bi im omogućilo lakši pristup poduzetničkom procesu, je osnivanje poduzetničkog HUB-a isključivo za razvoj poduzetništva u gastronomiji i razvoj budućih

ljudskih potencijala, jer bi tamo dobili svu potrebnu podršku i tehnologiju da mogu razvijati svoje proizvode, a za to im prije svega nedostaju finansijska sredstva.

5. ZAKLJUČAK

Poduzetnički HUB-ovi su fizički prostori koji poduzetnicima i poduzetničkim inovatorima olakšavaju pretvaranje svojih inovativnih ideja u stvarno funkcionalno rješenje. HUB je prostor u kojem se uz mentoriranje i različite edukacije surađuje u stvaranju kvalitetnog proizvoda, novog inovativnog proizvoda ili inovacije u proizvodnim ili uslužnim procesima. Važni su i za poduzetnike i inovatore koji imaju ideju, ali ne mogu je realizirati. Analiza podataka dobivenih istraživanjem među studentima turizma i hotelijerstva pokazuje koliko bi osnivanje poduzetničkog HUB-a pomoglo njihovim idejama da nađu put do krajnjeg potrošača, a koliko njima, s obzirom na nedostatak finansijskih i tehnoloških resursa koji bi olakšali ovaj proces. Izneseni podaci pokazuju važnost i ulogu poduzetničkog HUB-a kao alata za razvoj poduzetništva.

IZJAVA

Rad je nastao u okviru projekta “Uspostava regionalnog centra kompetentnosti u turizmu i ugostiteljstvu Dubrovnik” sufinanciran od strane Europske Unije iz Europskog socijalnog fonda.

REFERENCES

- Ahmed, N., Li, C., Qalati, S.A., Khan, A., & Siddiqui, F. (2020). Role of Business Incubators as a Service Provider in Entrepreneurship Development. *Journal of Entrepreneurship & Organization Management*, 9(1).
- Amin, A. (2022). The Idea of Business Incubators and Youth Entrepreneurship: A Study on Online Business Enterprises in Dhaka City. *International Journal of career Development*, 5, 19-28.
- Díaz-García, M.C., & Jiménez-Moreno, J. (2010). Entrepreneurial intention: The role of gender. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 6(3), 261-283.
- Krželj-Čolović, Z., & Milić Beran, I. (2022). Utjecaj poduzetničkog obrazovanja na poduzetničku namjeru studenata. *Knowledge-International Journal*, 45(5), 743-748.
- Lee Tupek, K., & Čorić, G. (2018). Utjecaj poduzetničkih inkubatora na generiranje ideja i uspjeh start-up projekata u Hrvatskoj. *Obrazovanje za poduzetništvo*, 8(1), 125-152.
- Lukes, M., Longo, M.C., & Zauhar, J. (2019). Do business incubators really enhance entrepreneurial growth? Evidence from a large sample of innovative Italian start-ups. *Technovation*, 82, 25-34.
- Mcadam, M., Galbarith, B., Mcadam, R., & Humphreys, P. (2006). Business processes and networks in university incubators: A review and research agendas. *Technology Analysis and Strategic Management*, 18, 451-472.
- Mian, S., Fayolle, A., & Lamine, W. (2012). Building sustainable regional platforms for incubating science and technology businesses: Evidence from US and French science and technology parks. *The International Journal of Entrepreneurship and Innovation*, 13, 235-247.
- Talmage, C.A., Kher, R., & Cooley, C. (2019). Placing Localized Entrepreneurial Hubs in the Field of Community Well-Being. *International Journal of Community Well-Being*, 2(4), 339-357.
- Verheul, I., Thurik, R., Grilo, I., & Van der Zwan, P. (2012). Explaining preferences and actual involvement in self-employment: gender and the entrepreneurial personality. *Journal of Economic Psychology*, 33(2), 325-341.